

**KOHTUTE HALDAMISE NÕUKOJA
ÜHEKSAKÜMNE ÜHEKSANDA ERAKORRALISE ISTUNGI
PROTOKOLL**

Riigikohus, Tartu

13.september 2018. a

Kohalviibijad

KHN-i liikmed ja asendusliikmed:

Priit Pikamäe, Riigikohtu esimees, kohtute haldamise nõukoja esimees
Ivo Pilving, riigikohtunik
Tanel Saar, Tartu Ringkonnakohtu kohtunik
Iris Kangur-Gontšarov, Harju Maakohtu kohtunik
Hannes Vallikivi, Eesti Advokatuuri esimees
Marju Agarmaa, Õiguskantsleri Kantselei, õiguskantsleri vanemnõunik
Peeter Jerofejev, riigikohtunik (asendusliige)
Sirje Kaljumäe, Tartu Halduskohtu kohtunik (asendusliige)
Liis Arrak, Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik (asendusliige)

Teised osalejad:

Kadri Palm, Tartu Halduskohtu esimees
Liivi Loide, Tartu Maakohtu esimees
Meelis Eerik, Harju Maakohtu esimees
Astrid Asi, Viru Maakohtu esimees
Kersti Kerstna-Vaks, Tartu Ringkonnakohtu esimees
Villem Lapimaa, Tallinna Ringkonnakohtu esimees
Tiina Ereb, Tartu Ringkonnakohtu; Halduskohtu ja Maakohtu kohtudirektor
Hans Moks, Harju, Viru ja Pärnu Maakohtu, Tallinna Ringkonnakohtu ja Halduskohtu kohtudirektor
Liis Lindström, Riigikohtu esimehe nõunik
Merje Talvik, Riigikohtu kommunikatsiooniosakonna juhataja
Kerdi Raud, Riigikohtu direktor
Kaidi Lippus, Justiitsministeeriumi kohtute talituse juhataja
Signe Usar, Justiitsministeeriumi kohtute talituse nõunik
Mihkel Mäger, Riigi Kinnisvara AS (võttis osa päevakorrapunktide 4-5 arutamisest)
Anti Aasmaa, vandeadvokaat Advokaadibüroos Anti Aasmaa (võttis osa päevakorrapunktist 1)
Velmar Brett, Harju Maakohtu kohtunik (võttis osa päevakorrapunktist 1)
Laura Feldmanis, Riigiprokuratuuri riigiprokurör (võttis osa päevakorrapunktist 1)
Erkki Hirsnik, Tartu Maakohtu kohtunik (võttis osa päevakorrapunktist 1)
Sten Lind, Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik (võttis osa päevakorrapunktist 1)
Heili Sepp, Viru Maakohtu kohtunik (võttis osa päevakorrapunktist 1)
Indrek Teder, vandeadvokaat Advokaadibüroos Indrek Teder (võttis osa päevakorrapunktist 1)

Juhatas: **Priit Pikamäe**, Riigikohtu esimees, kohtute haldamise nõukoja esimees
Protokollis: **Signe Usar**, Justiitsministeeriumi kohtute talituse nõunik

Algus: 13.09.2018. a kell 14.01

Lõpp: 13.09.2018. a kell 17.14

Istungi päevakorras on:

- 1. 31.05.2018 – 01.06.2018. a KHN-i 98. korralise istungi protokollki kinnitamine – Riigikohtu esimees Priit Pikamäe**
Otsuse projekt: KHN kinnitab 31.05.2018 – 01.06.2018. a KHN-i 98. korralise istungi protokollki.
Materjalina lisatud protokoll
- 2. Arvamuse andmine Riigikohtu kohtuniku vabale ametikohale kandideerivate isikute kohta – KS § 41 lg 3 p 1 alusel – Riigikohus**
Otsuse projekt: KHN avaldab Riigikohtu kohtuniku vabale ametikohale kandideerivate isikute kohta arvamust.
Materjalina lisatud elulookirjeldused
- 3. Arvamuse andmine esimese ja teise astme kohtute 2019. a eelarve osas – KS § 41 lg 2 – Justiitsministeerium, Kaidi Lippus**
Otsuse projekt: KHN leiab, et 2019.a riigieelarveprojekt on vastavuses kohtute aastaeelarve kujundamise põhimõtetega.
Materjalina lisatud esimese ja teise astme kohtute 2019. aasta eelarve memo, esimese ja teise astme kohtute 2019. aasta eelarve ning 2019.aasta riigieelarve seletuskiri Justiitsministeeriumi osas
- 4. Tallinna kohtumaja tööle hakkamine ja olukord Jõhvi kohtumajas – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Riigi Kinnisvara AS, Mihkel Mäger**
Otsuse projekt: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.
Materjal puudub
- 5. Kohtute aumärgi statuudi võimalik muutmine – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Riigikohus**
Otsuse projekt: KHN kujundab seisukoha kohtute aumärgi statuudi vastavalt muutmiseks.
Materjalina lisatud memo

Päevakorra muutmist ei toimunud ja päevakord kiideti heaks.

- 1. 31.05.2018 – 01.06.2018. a KHN-i 98. korralise istungi protokollki kinnitamine – Riigikohtu esimees Priit Pikamäe**

Pikamäe: Kas protokollile on parandusi või märkusi?

Protokollile ei ole kellelgi täiendusi.

Otsus: KHN kinnitab 31.05.2018 – 01.06.2018. a KHN-i 98. korralise istungi protokollki.

- 2. Arvamuse andmine Riigikohtu kohtuniku vabale ametikohale kandideerivate isikute kohta – KS § 41 lg 3 p 1 alusel – Riigikohus**

Pikamäe: Lugupeetud kandidaadid on Riigikohtu üldkogu ees käinud. Seadus näeb ette, et arvamuse annab ka kohtute haldamise nõukoda. Annan kandidaatidele sissejuhatuses sõna enda lühikeseks tutvustamiseks ja seejärel saavad nõukoja liikmed esitada küsimusi.

Riigikohtu kohtuniku vabale ametikohale kandideerivad isikud tutvustavad end ning seejärel esitavad KHN-i liikmed küsimusi.

Saar: Kui mõtlete Riigikohtu töö peale ning eelkõige kriminaalkollegiumi töö peale, siis milline on Teie hinnangul Riigikohtu töös see aspekt, milles Riigikohtul on jõudu juurde vaja?

Sepp: See on hästi delikaatselt vastatav küsimus, sest kõik mis ütled jaatavalt, kõlab kui kriitika. Kui mina oleksin teie hulgas, siis eelistaksin tõenäoliselt ühte kandidaati iseendale - Anti Aasmaad. Mulle tundub, et

Riigikohtus on akadeemilisust päris palju. Mõnan, et ka mina ise olen pikk kirjutaja ja mu tekstid on akadeemiliselt võib olla natuke sügavamad kui päris keskmisel inimesel. Võib olla ma eksin, aga aastatega on vähemaks jäänud otse inimest kõnetavat arutlusviisi ja esitlusviisi - tekste, kus sotsiaalne närv kohe kajaks. Tahaksin tõesti loota, et ka ma ise võiksin olla selline riigikohtunik, aga ma ei kahtle, et Anti Aasmaa oleks see.

Brett: Nõustun, et see on libe tee ning kui toon välja, et midagi peaks teistmoodi tegema, siis tähendab see, et praegu tehakse midagi valesti. Minu arvates teeb praegu kriminaalkolleegium ilusat tööd ja mulle meeldib see, et viimasel ajal on hakatud süsteemsemalt lähenema. Võetud on üles mingid teemad, probleemid ära lahendatud ning seda võiks jätkata. Näiteks eelmisel aastal oli selleks sundravi, kus teemat selgitati ja edaspidi on probleem lahendatud, üle-eelmine aastal oli selleks kohtu alla andmine, kus enne oli väga palju lahtiseid küsimusi, aga nüüd on teema lahendatud. Rohkem võiks siiski olla aegajalt talupojamõistust ehk mitte akadeemilist lähenemist. Teame kõik, et aluseks on saksa õigus ja lähtume sellest, kuid vahetevahel võiks selle saksa õiguse ära unustada ja inimestele lihtsamalt asju selgitada. Minu arvates teeb praegu kriminaalkolleegium head tööd ning see oli täiendav mõte, mitte kriitika.

Lind: Kuna olen kõigis kolmes kohtuastmes olnud, siis olen ise vahetult kogunud, et töö iseloom ja perspektiiv on väga erinev. Kui Riigikohus vaagib näiteks mõrvajuhtumit, siis kahtlemata mõeldakse selle inimese peale ning ka Riigikohus tahab asja õigesti lahendada, aga perspektiiv on teine võrreldes näiteks maakohtuga, kes seda inimest vahetult näeb. Minu enda jaoks oli nõ kultuurišokk, kui maakohtusse läksin. Maakohtus tuleb teatavasti otsus kuulutada ja see tunnetus, et pean minema ja ütleva inimesele näkku, et ma karistan teda 10 aasta vangistusega on hoopis teine võrreldes tunnetusega Riigikohtus. Kui vaadata Riigikohtu kriminaalkolleegiumi, siis tõepoolest on seal palju teoreetilist teadmist, palju silmaringi ja muret õigussüsteemi pärast, aga oleks hea kui Riigikohtusse läheks madalama astme kohtu kogemusega inimene, kes tooks Riigikohtusse ka seda kogemust just kohtuniku vaatenurgast, arvestades, et viimastel konkurssidel ei ole kohtunikud valituks osutunud.

Feldmanis: Hindaks ka kindlasti seda, millele viitas juba Velmar Brett, et õigusküsimustel oleks süsteemne lahendus. Lisaks tõusetusid tänavu kevad/suvi veel mitmed lahendid, mis tekitasid ühiskonnas suurt vastukaja. Riigikohus tegi lahendi, aga nendesse tekkis selline kummaline äraspidine suhtumine ning väljendati lahendite suhtes arusaamatust ning elukaugust ning isegi ebaõiglust. Seega arvan, et tegelikult on oluline, et kohus lahendeid ka selgitaks ja looks arusaadavuse lahendist. Ilmselgelt võib Riigikohtu lahend olla lugejale liiga pikk ja võib-olla ajakirjanik loeb seda ainult selliselt, mis tema jaoks tundub kõige huvitavam. Samas kohtulahendi mõistmine ja sellest arusaamine on oluline, sest kui lahend on arusaadav, tekitab see usaldusväärust, et kohus teeb tõesti õiglaseid ja õigeid otsuseid. See aitab kaasa ka õigusrahu saavutamisele vaidlusaluses küsimuses. Lähtuvalt eeltoost on oluline, et ka Riigikohus lahendeid selgitaks ning tooks välja, miks on jõutud just sellisele lahendusele.

Hirsnik: Tooksin välja kaks asja. Kõigepealt, mida noorem ma olin, seda rohkem tahtsin välja tuua põhiseaduslikkuse järelevalve teema ning olen sellest ka artiklites kirjutanud, et mõningad asjad ei ole põhiseadusega kooskõlas. Mõnikord on tundunud, et Riigikohus on olnud natuke liiga tagasihoidlik sellega seoses. Aga mida aeg edasi, seda rohkem mulle paistab, et muutun ka ise selles vallas rohkem konservatiivsemaks. Teine asi puudub ühte konkreetset kevadist Riigikohtu lahendit. Kui Velmar Brett rääkis saksa õiguse kasutamisest, siis mina olen inimene, kes seda kindlasti palju kasutab ning kui ma kasutan kellegi teise mõtet, siis olen harjunud sellele ka viitama. Antud lahendis ütles aga Riigikohus maakohtunikule, et sellist võõrriigi õigusele viitamist ei tohiks teha. Olen skeptiline, et see nii absoluutselt võiks kehtida. Teisest küljest mõnan, et mingil määral tuleb nõ „nägu säilitada“ ja mida kõrgem kohtuaste, seda kriitilisem on kindlasti võõrriigi õigusele viitamine, aga täielikult seda ära keelata ei tohiks.

Teder: Oleksin tugevalt konservatiivne. Juhul kui süsteem toimib hästi, ei tohiks seda ka muuta. Võib-olla mõningatel juhtudel oleks vaja rohkem selgitada.

Aasmaa: Lauskriitikat tegema ei hakka, aga kui Riigikohus teeb lahendi, peaks ta sügavamalt mõtlema selle peale, mida see võib põhjustada alama astme kohtus, kui midagi kirja pannakse. Väga hea näide on see, millele ka Velmar Brett viitas, et mõned aastad tagasi pandi ühte kohtu alla andmise lahendisse lause, mida kohtud alamas astmes hakkasid tõlgendama. Selleks, et inimest kohtu alla anda, pidi eelistungeid hakkama pidama. Hiljem vaatas Riigikohus seisukoha jälle ümber, kuid vahepeal oli alamas astmes segadus ning keegi ei teadnud, kuidas siis inimene kohtu alla tuleb anda.

Kaljumäe: Kuidas Te ennast kollegiaalse otsustajana hindate? Kui Sten Lind välja jätta, siis vist kõik ülejäänud teevad praeguses ametis oma otsuseid peaaegu üksinda.

Aasmaa: Tõde sünnib teadupärast ju alati vaidluste käigus ning ka kollektiivselt vaieldakse enne kui midagi paberile pannakse. Usun, et olen olnud konstruktiivse kriitika andja ja tunnen, et saan hakkama ka kollegiaalses organis oma mõtteid avaldades. Ma ei suru oma mõtteid peale ning kui on paremaid mõtteid, siis saan loomulikult ka neid aktsepteerida. Usun, et saan hakkama.

Teder: Mulle väga meeldib just vaidlemine, aga peale seda tuleb teha ka lahend, ainult tulem maksab. Alati on mõistlik teha ka mingisugune kompromiss. Olen seda teinud ja õiguskantsleri ametis aktsepteerin oma nõunikke väga palju ja mõtlesin ka ise asjale ühelt poolt ning teiselt poolt, et mis oleks ühiskonnale kõige parem.

Hirsnik: Ma ise küll ei osalenud nendes otsustes, aga olen olnud juures ja saanud nende aastate jooksul oma arvamust avaldada Riigikohtus. See ei ole minu jaoks midagi uut. Ma ei ole ka inimene, kes kuni lõpuni läheb oma soovidega välja. Tihtipeale on mitu „erinevat tõde“ ja saab otsustada mitut moodi. Kui see otsustus mulle mingilgi määral aktsepteeriv tundub, siis ei ole see midagi fataalset ja lõppkokkuvõttes saab kohtunik alati kirjutada ka eriarvamuse.

Pikamäe: Kas Sa praegu rahvakohtunikega ei vaidle?

Hirsnik: Rahvakohtunikega on minu vaidlused olnud võrdlemisi limiteeritud mahus.

Feldmanis: Minul on pigem kollektiivse otsustamise kogemus, sest meil on Prokuratuuris süsteem, et meil on menetlusgrupid ning suuremaid otsuseid ei tee me enamasti üksinda, vaid vähemalt kahekesi. Vastutab ikkagi menetlust juhtiv prokurör. See tähendab tegelikult ka kõigi küsimuste omavahelist läbi arutamist ja ka läbi vaidlemist. See teeb pigem ka ennast palju arukamaks ja palju targemaks, kui erinevaid seisukohti näha ja võrrelda. Mulle see töövorm väga meeldib ja on sobiv. Alati on võimalik ka eriarvamuseks, kui ühtsele seisukohale ei jõuta.

Pikamäe: Kuidas Prokuratuuris selle küsimuse lahendate, kui tahate jääda eriarvamusele?

Feldmanis: Siis me arutame seda oma ülemusega ja leiame seeläbi lahenduse. Kui on tõeline eriarvamus, siis isik loobub asja lahendamisest.

Lind: Mina saan öelda, et kohtutes, kus olen töötanud ja kus otsuse tegemise töövorm on olnud kollegiaalne, on mulle väga meeldinud töötada. Minu mulje on olnud, et ka kolleegide ja tööandja poolest on olnud suhtumine minusse hea. Minu seisukohalt on kollegiaalne töö väga meeldiv.

Kaljumäe: Kas ringkonnakohtus on eriarvamusi ette tulnud?

Lind: Selle ajal jooksul, mis ma olen seal olnud, olen kirjutanud 2-3 eriarvamust.

Pikamäe: Kas need on läinud edasi ka Riigikohtu menetlusse?

Lind: Neid oli kaks - üks võeti, teine ei võetud.

Brett: Räägiksin kahest aspektist. Esiteks täna on päev, kus mul tuli esimest päeva uus kohtujurist tööle ja esimene asi, mis ma talle ütlesin oli, et tema kõige tähtsam ülesanne on mulle vastu vaielda, ei tohi võtta eeldust, et minu arvamus on õige. Kui meil on erinevate inimestega vaidlus olnud, siis olen oma töös alati lähtunud sellest, et pole tähtis, et minu arvamus kõige viimaseks jääb, vaid et võidukaks saaks kõige parem arvamus. Seetõttu olen ma valmis aktsepteerima kelle iganes väga mõistlikku head arvamust ja asun seda kiiresti toetama, kui leian, et see on kõige parem. Teine aspekt on see, et mul on olnud viimasel ajal päris palju asju, kus on rahvakohtunikud kaasatud olnud. Kuigi on räägitud, et rahvakohtunikud on ainult tülinaks ja neist pole kasu, olen alati nad ära kuulanud, nende arvamustega arvestanud ja alati on see kriminaalasjale midagi juurde andnud. Mulle tundub, et mul on omadus inimesest positiivset välja meelitada ja julgustada neid oma tarkust välja näitama. Seepärast sobin ma ka kollektiivsesse otsustusportsessi. Olen valmis koostööle, valmis aktsepteerima teist arvamust ja valmis ka oma arvamust kaitsma, kui tundub, et see on õigem, aga ma ei tee seda iga hinna eest.

Sepp: Sellele küsimusele on mitu vastuse võimalust, sõltuvalt sellest, mis aspektist seda vaadata. Kui tegemist on kolleegiumiga, mis koosneb äärmiselt intelligentsetest oma ala tippspetsialistidest, nagu seda tegelikult kriminaalkolleegium on, siis ei oleks selles üldse küsimust. Ma arvan, et saaksin sellega väga hästi hakkama, sest see rikastaks mind ennast ja ma tahaksin seda teha. Kuna aga ausus on minu nuhtlus, siis pean tunnistama, et kui ma oleksin mingisuguses teises olukorras, kus olen sunnitud kollegiaalselt otsustama, siis ilmselt eelistaksin ise otsustamist. Samas saaksin hakkama, sest mul on elus erinevates töökohtades olnud väga palju just kollegiaalse otsustamise kogemust.

Vallikivi: Kas Teie arvates peaks riigikohtunik elama Tartus ja kuna mulle tundub, et Te keegi ei ela Tartus, siis, kas oleksite valmis nimetamise korral Tartusse kolima?

Sepp: Mina võin vabalt elada Tartus, mul on elukoht olemas, aga pean ütleva, et üks neid põhjuseid, miks ma kandideerin on ka see praktiline asjaolu, et mu vanemad, kes on juba vananevad inimesed, elavad Tartu lähedal ning mulle sobiks oma eluga pigem Tartusse kolimine. Küsimusele, kas riigikohtunik peaks elama kindlasti Tartus vastaksin nii ja naa, ma ei ole kindel. Arvan, et saab ka Tallinnast hakkama.

Brett: Mina olen tartlane. Ma elan küll koos perega Tallinnas, aga ikkagi tahaksin Tartusse tagasi. Linn on mõnusalt akadeemiline ja rahulik. Jah, riigikohtunik peaks Tartus elama ja Riigikohus olema Tartus, sest siis on ta võimuvärgudest eraldatud.

Lind: Arvan, et oluline ei ole see, kus inimene elab, vaid see, et ta on tööajal olemas. Kui olin Riigikohtu nõunik, siis viimane aasta käisin Tallinnast Tartusse tööle ja enne seda elasin pikka aega Tartus. Tartu on mulle väga sümpaatne ja elaksin väga hea meelega seal, aga lähemas perspektiivis ma Tartusse ei koliks perekondlikel põhjustel. Pikemas perspektiivis koliks hea meelega Tartusse. Kui kandideerisin, siis konsulteerisin ka perega ning nende sõnum oli, et kui on vaja, siis nad on valmis Tartusse kolima.

Feldmanis: Minu arvates on oluline, et riigikohtunik oleks alati Tartus olemas, kui teda on vaja. Kui ta oleks kogu aeg ära, siis segaks see ka kollegiaalset otsustamist. Kõige parem on omavaheline argumentide vahetu arutamine ja vaidlemine. Vahendatud kanalite nagu e-mail ning telefon võib minna olulisi aspekte kaduma. Järelikult on oluline, et kohtunik oleks probleemide arutamiseks Tartus. Ise elan Tallinnas, aga palju asju seob ka Tartuga. Mulle väga meeldib Tartus.

Hirsnik: Elan nii Tartus kui Võrus ja neid kahte saab ühildada. Tartus elamine jäägu pigem kohtuniku otsustada. Oluline on, et ta töö tehtud saaks ning kui ta saab seda teha kusagil mujal elades, siis ei näe selles probleemi.

Teder: Tartus elamine pole mulle probleem ning see, et Riigikohus siin toimib, on väga hea ja seda ei tohiks muuta.

Aasmaa: Üks väga suur „komm“, mida kohtusüsteem mulle pakkuda võiks on otse kodust jala tööle ja tagasi käimine. Kahjuks protsessiadvokaadi töö on selline, et minu puhul tuleb umbes neli päeva Ida-Virumaa kohtumajade vahet sõita. Lõpmatult niimoodi ei jõua. Koliksin Tartusse, aga sellist asja kohustuslikuks ei saa teha.

Pikamäe: Suur tänu Teile siia tulemise eest. Järgmise nädala jooksul teeme konkursi tulemuse teatavaks.

Lahkuvad kõik kandideerijad

KHN-i liikmetelt küsitakse arvamust Riigikohtu kohtuniku vabale ametikohale kandideerivate isikute kohta.

Otsus: KHN avaldab Riigikohtu kohtuniku vabale ametikohale kandideerivate isikute kohta arvamust.

3. Arvamuse andmine esimese ja teise astme kohtute 2019. a eelarve osas – KS § 41 lg 2 – Justiitsministeerium, Kaidi Lippus

Pikamäe: See on küsimus, mida arutasime elektrooniliselt. Sealt laekunud arvamused olid tõsisemad probleeme püstitavad ning kuna meil vahendusel on raske diskussiooni pidada, siis otsustasime selle tuua vahetult KHN-i ette. Saame paluda oma arvamused esitada riigieelarve projekti juurde.

Lippus: Esmalt ütlen, et Justiitsministeeriumi esindajana ei ole meil erihuvi, milline otsus täna KHN-i poolt langetatakse. See on KHN-i enda kujundada ning ma ei soovi Teid ministeeriumi esindajana kuidagi mõjutada. Seda erinevalt detsembrikuust, kus pärast kohtujuhtidega peetud eelarve läbirääkimisi tuleme ministeeriumi poolt KHN-i ette ja soovime KHN-i heakskiitu sellele, kuidas oleme kohtutele eraldatud raha kohtuasutuste ja kohtute eelarve reservi vahel jaganud. Käesolevaga on riigieelarve seaduse kohaselt KHN-ile antud võimalus avaldada arvamust Justiitsministeeriumi valitsemisalas kohtutele eraldatud rahasummade üle - kas need summad vastavad kohtute eelarve kujundamise põhimõtetele. Memos ja selle juurde lisatud eelarve tabelis on ära toodud numbrid. Eelarve on võrreldes 2018. aastaga ligi 10% kasvanud. See on tulnud suures osas kohtunike tööjõukuludest, mis on arvestuslikud. See on Rahandusministeeriumi poolt kinnitatud prognoos kohtunike järgmise aasta töötasude osas, arvestades kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seadusest tulenevat indekseerimist, mis näeb praegu ette, et kohtunike palk tõuseb märgatavalt. Teine suur kasv, ligi 840 000 eurot, tuleb sellest, et kohtujuristide jaoks on ette nähtud see puudujääv osa, mis tuleneb 2018. a kohtunike palkade indekseerimisest (siis meile raha kohtujuristide jaoks ei eraldatud) ja 2019. a indekseerimisest tulenev lisa tööjõukulu. Ka siin puudub mänguruum raha kasutamiseks. Suurenevad RKAS-i kulud eelkõige selle tõttu, et Tallinna kohtumaja rendihind on kõrgem, kui oli kolme eraldiseisva kohtumaja rendi- ja ülalpidamiskulud.

KHN-il ongi raske eelarve menetluses oma arvamust kujundada, arvestades KHN-i istungite ajagraafikut. KHN-i on väljakujunenud istungite ajagraafik nelja korralise istungiga, aga riigieelarve numbreid sisestatakse eelarve koostamise infosüsteemi suvel pärast kus Rahandusministeeriumi poolt prognooside täpsustamist ja viimased kokkulepped saavad riigieelarve infosüsteemi sisestatud vahetult enne eelarve esitamist Vabariigi Valitsusele. Selleks, et KHN saaks paremini informatsiooni, oleks hea kui Justiitsministeeriumi valitsemisala kuraator Rahandusministeeriumist tuleb ja selgitab eelarve kujunemise numbreid.

Vaba raha, mida kasutada kohtusüsteemi arendamiseks, 2019. a eelarvesse juurde ei saadud. Varakevadel esitatud lisataotlused ei saanud rahuldamist - esiteks lisaraha kohtuametnike professionaalsuse tõstmiseks, ehk madalpalgaliste lisaraha taotlus, ning Veski tänava kohtumaja väljaehitamise lisaraha taotlus. Meililistis tõstatud küsimuste osas märgin, et KHN-i istungil ei saa hakata eelarvet asutuste vahel täna jagama. Kuigi numbrid on olemas, ei ole kohtute järgmise aasta vajadused kohtujuhtidega läbi räägitud. Kohtujuhtidega peetaval eelarve läbirääkimistel kujuneb ka kohtute eelarve reserv, mida saab hakata arendusprojektideks jagama.

Memos on välja toodud, et eelarve number suureneb, mis tuleneb sellest, et kui 2018. aastal pidime kogu tsentraalse palgatõusu raha nägema ette kohtujuristide palkade indekseerimise kulude katteks, siis jaanuaris 2019 see lisaraha vabaneb, kuna meil on Rahandusministeeriumi poolt ette nähtud, et saame aasta hiljem selle lisaraha kasutusse – see on baaseelarve osa, mitte ühekordne raha. Lisaks saab Justiitsministeeriumi kogu valitsemisala osa tsentraalsest palgatõusust, mida jagab justiitsminister ning KHN-il on võimalik ministrile oma sõnum siinkohal edasi öelda.

Pikamäe: Nüüd on võimalus esitada küsimusi. Nõustun Kaidi Lippusega, et täna räägime siin kohtusüsteemi eelarvest tervikuna. Me ei lahenda kohtuasutuste vahelisi eelarve jaotusi, kuna seda teeme detsembris.

Jerofejev: Kas kohtujuristide palk indekseeritakse kuni 2019. aasta lõpuni?

Lippus: Jah

Jerofejev: Kuidas edasi?

Lippus: Edasi seome kohtute seaduses kohtujuristide palga kohtunike palgast lahti. Siis ei toimu indekseerimist, vaid see on kohtujuhtide enda kujundada. Rahandusministeerium on öelnud, et kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seadusega (edaspidi ka *KRAPS*) nad kohtujuriste ei seo ja selleks nad raha ei taga. Kui me kohtunike ja kohtujuristide palkade lahtisidumist ei teeks, siis peaksime igal aastal, kui on majanduskav, minema eelarve lisataotlusega kohtujuristide jaoks lisaraha juurde küsima. Kõik taotlused konkureerivad omavahel ning kohtusüsteemile saab esitada vaid teatud arvu taotlusi. Oleme kohtujuhtidega arutanud, kas see on kõige prioriteetsem ja kõige rohkem muret tekitav valdkond, mis raha juurde vajab - hoida kohtujuristi palk alati pool kohtuniku palgast. Leiti et ei ja seda sammu on mõistetud.

Jerofejev: Näen probleemi selles, et kui kohtujuristi institutsioon loodi, siis oli esialgne plaan, et kohtujuristid saavad tõenäoliselt iseseisva allkirjastamise õiguse teatud valdkondades, mida siiani pole. Näen ohtu, et palkade lahtisidumisega on esialgne idee läbi kukkunud. Tekib sisuliselt sama olukord,

mis konsultantidega enne kohtujuriste, et nad on justkui tavalised ametnikud. Sellega ei nõustu. Tuleb enne ära otsustada, kas kohtujuristid saavad lõpuks mingi iseseisva pädevuse. See aitaks maakohtunike töökoormust vähendada (näiteks hagita asjades), kuivõrd kohtujuriste on suhteliselt palju.

Lippus: Arutasime kohtujuhtidega pikemalt ning leidsime, et koos palkade lahtisidumise otsusega peab kaasas käima kohtujuristide tulevikuga tegelemine. Me ei saa lubada, et nad manduvad konsultantideks, kuna kohtujuristid annavad meile kohtunike järelkasvu. Kui olid konsultandid, oli ka kohtunikukandidaatide süsteem, kus oli küll vähe inimesi. Praegu annavad kohtunike järelkasvu suures osa kohtujuristid, kellel peab olema konkurentsivõimeline palk. Oleme mõelnud, et kindlasti on vaja ära otsustada, kui suure osa kohtujuristide palgataset tuleb hoida selle vaatega, et nendest saaksid kohtunikud. Kui allkirjaõiguse andmine teha teatud valdkondades nii, et kohtunike töökoormus samas väheneb, siis ongi võib-olla võimalik saada süsteemis hakkama vähema kohtujuristide arvuga. Süsteemi arendades loobuksime üks kohtunik võrdub üks kohtujurist suhtest, sest töö kohtus muutub - trafaretsemaid asju teevad kohtujuristid iseseisvalt. See muudatus on mitme aasta peale, aga kui me ei tee palkade lahti sidumise otsust praegu, siis oleme ka aastal 2020 olukorras, kus peame kohustuslikult palka tõstma, aga meile on ette öeldud, et Rahandusministeerium meile selleks raha ei anna. Me ei näe, kuidas me muid arendusprojekte nii võiksime rahastada. Oleme rääkinud madalalpalgaliste probleemist ja kohtunike kogumenetusgrupist, mis peab tõrgeteta toimima, aga samas ei ole me õigel ajal otsuseid teinud. Aastal 2020 on meil kindlasti vaja lisaraha madalalpalgaliste kohtuametnike jaoks, sest meil kaovad ära kõik varasemad reservid, mida on võimalik veel 2019. a kasutada. 2019. a eelarveaastal ei ole näha, et reserve jääks enam alles.

Pikamäe: Kui seaduses on kohtujuristi palk seotud kohtuniku palgaga, siis Rahandusministeeriumil ei ole diskretsioonõigust ja see raha tuleb eraldada nii nagu seadus on selle ette näinud. Kus selline suvaõigus on tulnud, et Rahandusministeerium keeldub seadust täitmast? Justiitsministeeriumil tuleks Rahandusministeeriumi käest küsida, mis on Rahandusministeeriumi seisukoha õiguslik alus. Kogu kõrgemate riigiteenijate palga seadus tugineb sellele, et teatud palgad on indekseeritud ning kui midagi muutub, siis eraldatakse riigieelarvest täiendavad vahendid. Ei saa aru, kuidas kohtujuristidega on siinkohal teisiti?

Teiseks, iseseisev allkirjaõigus on põhiseaduslik probleem ja seondub eelkõige õigusemõistmise mõistega ja kuidas Riigikohtu üldkogu seda mõistet on sisustanud. Mäletan juhtumit, kus Riigikohtu tsiviilkolleegiumist tuli üldkogule määrus põhiseadusliku järelevalve menetluse algatamiseks, kus oli küsimus, kas kohtujuristidega võib konkreetset määrust teha. Ministeeriumile on siinkohal raske nõu anda, kuna piirid on väga hägusad ja raske on öelda, mida võib teha, mida mitte. Kõigepealt tuleb selgeks vaielda, kus läheb õigusemõistmise piir.

Saar: Kuna kohtujuristid peaksid olema vähemalt osaliselt kohtunikukonna järelkasvuks ja suures osas loodetakse neile kui sisulise töö tegijatele, siis nende palkade lahti sidumine kohtunike palgast on tugev sõnum, et neid ei vajata ja neid ei usaldata. Vaevalt, et see päevapealt halbu tagajärgi kaasa toob, kuid pikemas perspektiivis ilmselt suhtumise muutus tuleb ning need kohtujuristi konkursid, mis hetkel on olnud väga tugevad, tulevikus enam nii tugevad ei ole. Kui nüüd vaatamata Rahandusministeeriumile mineva järelepärimisele ei ole edaspidi siiski võimalik kohtujuristi palkade indekseerimine, siis tasuks võib olla mõelda võimalusele, et „päästa pool muna, kui tervet muna ei õnnestu“. Meil on hetkel seaduse tasandil olemas kohtujuristid ja vanemkohtujuristid. Võib-olla võiks lahenduseks olla, et vanemkohtujuristid oleksid kitsam osa kohtujuristide hulgast (teatavasti saab vanemkohtujuristikst pärast kohtunikueksami sooritamist), keda endiselt toetatakse ja kellele tagatakse minimaalselt pool kohtuniku palgast ning seeläbi säilitatakse kohtujuristidele ka soov süsteemis edasi liikuda. See aitaks lahendada ka kohtujuristidega seotud kitsaskohta, et ollakse rahul oma praeguse ametiga ja pikemas perspektiivis ei tahetagi edasi liikuda.

Kerstna-Vaks: Olen mõttega nõus. Kui inimene saab vanemkohtujuristikst, tehes ära kohtuniku eksami, ei ole talle mingit tagatist, et see ka tema sissetulekule mingit mõju avaldaks ja oleks soov edasi kandideerida. Mõtisklesime ju tõesti kohtujuhtidega, kuidas motivatsioonipaketti kujundada ja võib-olla seeläbi on see võimalik ja räägiksime näiteks 20-30 inimesest. Nõustudes muidugi Riigikohtu esimehega, et kus selline Rahandusministeeriumi loogika tuleb, on siiski realistlik tõesti mõtiskleda ka sellises suunas ning toetan seda. Teiseks, kui on otsustusprojekt, et eelnõu projekt on vastavuses kohtute eelarve kujundamise põhimõtetega, siis on ebaselge, mis need põhimõtted on ja kus need kirjas on, millega vastavust KHN peaks heaks kiitma? Kui need põhimõtted on olemas, siis kas tõesti nende põhimõtete kohaselt on kohtuametnike, kes ei ole kohtujuristid, palgatase rahuldav? Siin on vastuolu. Võiksime Rahandusministeeriumile öelda, et KHN-i hinnangul ei ole riigieelarve projekt selles osas põhimõtetega (rõhutan veelkord, et ei tea, mis need põhimõtted on) kooskõlas. Kahtlen, et kohtute alarahastatus on kooskõlas kohtute rahastamise põhimõtetega. Rääkisin maikuus kohtu esimeeste aruande vóorus, kuidas

Tartu Ringkonkaohu majandamiskulud on aasta aastast vähenenud ning tundub, et ka teistel kohtutel on sama olukord. Ei taha nõus olla ka sellega, et see olukord on kooskõlas aastaeelarve kujundamise põhimõtetega. Võib olla peaks seisukoha kujundama mitte jah või ei vormis, vaid teatud märkustega, kuid esmalt tuleb selgeks teha põhimõtted.

Pikamäe: Peame andma hinnangu sellele, kas väljapakutud eelarveprojekt vastab kohtusüsteemi vajadustele. Olen samuti seda meelt, et see, mis puudutab kohtusüsteemi ametnike töötasusid, on lubamatu olukord.

Kerstna-Vaks: See tuleb selgelt välja öelda, sõltumata sellest, kas RES taotluste voorus läks Justiitsministeeriumil hästi või halvasti. Me ei pea nõus olema sellega, et läks halvasti.

Vallikivi: Küsimus, kas riigil on ka pikem vaade kui vaid järgmine eelarveaasta? Kaks läbivat keeldumist olid kohtu muude teenistujate palgatõusust loobumine ja nüüd mitte esimese prioriteedi teemana tõusetunud kohtute ja Prokuratuuri omavahelise füüsilise eraldatuse küsimus, ehk Veski tänava kohtumaja renoveerimisest keeldumine. Mõlemad on märkimisväärsed. Kui kohtuametnike palku ei tõsteta, mis siis saab näiteks kolme aasta pärast? Kes neid funktsioone täidab? Kas riigil on mingi visioon ja numbriline plaan olemas? Kas nad asendatakse arvutitega? Kas on olemas visioon näiteks suurteks IT investeeringuteks?

Lippus: Numbriline plaan on nelja aasta peale. Arvestatakse palkade indekseerimist, aga muud numbrid on staatilised. Juures on klausel, et tsentraalne tööjõukulude kasv otsustatakse igal aastal. Rahandusministeeriumi poolt on soovitus üritada saada kohtuametnike eriliselt esile tõstetud ametnike gruppi, kes saavad suurema palgatõusu kui teised. Kuigi avaliku sektori palgauuringuid on tehtud aastaid ja neid veab Rahandusministeerium ning on teada, et kohtuametnike palkade mahajäämus on 30%, ei pandud kohtuametnike 2019. eelarve vaates erilist tõusu vajavate ametnike gruppi (tõlgid, referendid kohtuistung sekretärid). Juhul kui me kohtujuristide palku lahti ei seo 2020. aastaks, on oht, et Rahandusministeerium võtab ka juba lubatud 900 000 eurot ära, millega me kindlasti ei saa leppida. KRAPS-iga seotud vaidlusi on peetud tuliselt. Rahandusministeeriumi ametnike argument on see, et kui kohtujuristi palkade sidumine kohtunike palkadega seadusesse pandi, siis ei küsinud Justiitsministeerium lisataotlusega sellist raha ja neile ei tehtud seaduseelnõud menetledes selgeks, mida see tähendab. Kaudselt KRAPS-iga seotud ametikohtade tööjõukulud Rahandusministeerium ei rahasta.

Jerofejev: Kus nad võtavad kindluse, et seda seadust üldse muudetakse?

Lippus: Oleme need sätted kohtute seaduse asenduskohtuniku eelnõusse kirjutanud ja esitame need Vabariigi Valitsusele, et mitte jääda ilma sellest 900 000 eurost.

Pilving: Toetan esimehe kriitikat, et seadus on täitmiseks ja praegu ei ole laual argumenti selle muutmiseks. Ei ütle, et see on ainus lahendus, aga eelnevalt kõlanud info ei ole piisav. Kus kohtute eelarve reserv tuleb? Kas me saame seda raha kasutada sinna, kus vaja? Toetan pigem Kersti Kerstna-Vaksa, et KHN-i seisukoht tuleb välja öelda, mille kohaselt ei vasta eelarveprojekt sellisel kujul kohtute vajadustele. Eriti ühe lisarahastuse taotluse rahuldamata jätmise osas, milleks on kohtuametnike palgatõus. Ei taha öelda, et Tartu Ringkonkaohu maja probleem pole oluline, kuid hetkel ei ole see esmavajadus ja sellega tuleb oodata.

Lippus: Reserv on varasemalt, kui kulud veel ei olnud arvestuslikud, moodustunud kohtute vahel jagamata majandamiskuludest ja ametnike tööjõukuludest, peamiselt kohtunike tööjõukulu jäägist. Nüüd 2019. a reservi saame esmalt võtta 490 000 eurot IKT kulusid. Kui kulud läksid arvestuslikuks, selgitasime Rahandusministeeriumile, kuidas kohtute eelarves ei ole kunagi IKT investeeringute püsikuludeks eraldi raha olnud, vaid me oleme seda katnud kohtunike kasutamata palgarahadest. Ka postikulude ning kolmandate isikute kulude tõusuks ei ole kunagi eraldi raha antud. Kui need kulud läksid arvestuslikuks, saime kokkuleppe, et nähakse ette IKT püsikulude katteks 490 000 eurot. See tuleb esmalt Justiitsministeeriumi kohtute eelarve osaks, me võtame selle alustuseks reservi ja kanname selle raha Registrate ja Infosüsteemide Keskusele (RIK). Kuna meil oli aastatega tekkinud RIK-i kohtute IKT reservi rohkem raha kui selle aasta kuudeks seda tarvis oli, siis see 490 000 eurot, mis meile esimesel aastal anti, ei olnud vajalik kohe aasta alguses kasutusele võtta. Lisaks olid meil sel aastal veel viimased kohtunike tööjõukulude jäägid 2017. aastast. Sellel aastal on kohtud saanud teha majandamiskulusid, mida neil on tarvis olnud. Need ei ole kajastunud algses 2018.a. eelarves, aga lisataotlustega on aasta jooksul antud kohtutele selleks raha juurde, sest 2017. a kasutamata raha tuli suve jooksul juurde. Mida aasta edasi, kaob IKT reserv RIK-i juurest ära ning kohtunike tööjõukulude osas on järgmine aasta raske. Saame ilmselt

2018. a üle tulevatest kuludest moodustada reservi ja teha selle arvelt kohtule vajalikke asju nagu näiteks kohtunike tänuüritus, kohtujuhtide arendamine, KHN-i istungid jne.

Lapimaa: Kas oleks mõistlik, et ka KHN oleks kaastaud RES-i lisataotluste esitamise, menetlemise, toetamise ja vaidlemise protsessi? Nägime memost, et eelarve menetlus ei ole taandatud projekti esitamisele konkreetsele kuupäeval. Lisaks igapäevastele kuludele, mida teeksime niikuinii, kaetakse siis arenduste vajadused RES-i lisataotluste ajal ning meie huvi on osaleda pigem lisataotlustes. Kas ministeerium prioritseeris RES-i lisataotlusi haldusala erinevate lisataotluste vahel? Kas teiste asutuste taotlused osutusid edukaks? Kas kohtuid puudutavatele taotlustele oli võimalik anda suuremat kaalu või sõltub see puhtalt Rahandusministeeriumi ametnike arvamusest?

Lippus: Justiitsministeeriumi ministril ja kantsleril on võimalus seada neid prioriteete. Iga osakond kirjutab taotlusi, kantsler teeb esmase valiku ja justiitsminister läheb nende lisataotlustega rahandusministri juurde ning kaitseb neid lisataotlusi, mis on talle prioriteetsed.

Lapimaa: Täna kuulsime, et kohtujuristide palga indekseerimine on mõnevõrra üllatus, sest ministeerium ei informeerinud Rahandusministeeriumi ametnikke ja nüüd oleme fakti ees, et kas loobume kohtujuristi palga kohtunike palgaga sidumisest või kohtuametnike palgad jäävad selliseks nagu nad praegu on. Kas ministeeriumi juhtkond ei näinud võimalust tehtud viga heastada?

Lippus: Teadmine, et Rahandusministeerium ei anna palkade indekseerimiseks lisaraha, tuli hiljem kui taotlused olid juba esitatud. Seega kohtujuristide teemat menetleti erandkorras hiljem. Arvan, et kohtute haldamise nõukoda saab Justiitsministeeriumi kantslerile ja ministrile avaldada oma arvamust ja mõjutada seeläbi kohtusüsteemi toetavate lisataotluste prioriteetsuse taset.

Palm: Loomulikult on murekohaks sekretäride ja kantseleitöötajate madal palk ja siinkohal nimetaksin ka 2017. aasta kohtunike korralist täiskogu, kus minister ütles, et tema prioriteet on eelarveläbirääkimistel kohtusekretäride palgatasemeid käsitleda. Ei tahaks aga unustada ka teist murekohta, milleks on kohtunike valveaja lisatasud. Mis sellest edasi saab? On kahetsusväärne, et see kohtute seaduse eelnõust välja on võetud. Kas sellega minnakse ka kunagi edasi?

Lippus: Teisipäeval lisisime ministri soovil asenduskohtuniku eelnõu seletuskirja, et järgmisel võimalusel esitame lisataotluse kohtunike valveaja tasude jaoks lisaraha saamiseks ja teeme vastavad seadusemuudatused. Seda saab käsitleda lubadusena 2019. alguses, kui lisataotlused esitatakse. Kui Rahandusministeerium seda lubab, siis saame seaduseelnõu teha.

Asi: Valvetasu teemaga olen nõus, kohtunikud tõstatavad aegajalt seda küsimust ja sellega võiks edasi minna. Kohtunike tänuürituse osas on öeldud, et see on koht, kus kokku hoida ning see on ka KHN-is korduvalt teemaks olnud. Ise olen selle suhtes olnud skeptiline, aga see aasta tänuürituse korraldamisega seotud olles, kulusid kokku arvutades ja uurides ametnike käest, kas nad eelistaksid üritust või seda, et nad saavad selle arvelt 10 eurot palka juurde, siis saab öelda, et eelistatakse tänuüritust. 10 eurot palgatõusu natuke naeruvääristab.

Pilving: Riik ei pea tegelema ametnike lõbustamisega.

Asi: Kui makstaks mõistliku palka, siis oleks see teine teema. Siin on aga kaalukoht, kus 10 eurot lisaks või üritus, siis pigem üritus.

Loide: Võib öelda, et juba vähemalt 1993. aastast on üleval olnud probleem, et kohtuametnikud on alarahastatud. On olnud üksikuid aastaid, kui toimub mingi palgatõus ja need vähesed tõusud on olnud ainult läbi projektide. Meie sõnum peaks olema, et ei ole aktsepteeritav, et läbi 25 aasta on see ametnikkonna grupp olnud kogu aeg alarahastatud võrreldes samaväärsete riigiasutustega. Palga tõus ei saa toimuda vaid läbi projektide.

Lapimaa: Toetan öeldut. See on olnud pikaajaliselt ministeeriumi selge poliitika. Mäletan aastat 2005, kui sain kohtu esimeheks ja rääkisin kantsleriga ning uurisin, kuidas on võimalik, et sekretär sellise tööga saab vähem palka kui poe kassapidaja. Siis selgitati mulle, et nemad vaatavad sellest lähtuvalt, kas me leiame mingid inimesed sellele kohale ja kui leiame, ei ole probleemi. Palgauuring, mis näitab ehmatavat vahet mitte ainult avaliku sektori üldises lõikes, vaid ka Justiitsministeeriumi haldusala asutuste osas, ongi kindel tõend, et selline on olnud ministeeriumi poliitika. Nüüd on meil vaja otsustada, kas me kiidame selle jätkumise heaks või mitte. Kohtute juhtkond ega ka kohtute talitus pole teinud sellist eelistust, et jätame madalalpalgalised unarusse ja selle asemel suurendame majandamiskulusid või mingeid muid kulusid.

Enamik on seadusega määratud kulud. Meie poolt see viga pole tulnud, vaid tundub, et see on süsteemi sees tulenev pikaajaline hoiak.

Eerik: Madalalpalgaliste probleem on kriitilise tähendusega, mis hakkab edasi kestes mõjutama õigusemõistmist. Sekretärid annavad teada, et töö meeldib, aga kui see nii jätkub, lähevad nad teisele töökohale. See peaks olema meie süsteemi prioriteet number üks. Nõustun Kersti Kerstna-Vaksa mõttega, et see tuleks selgelt välja öelda.

Pikamäe: Kas tabelis toodud eelarve sees on ka arvestuslikud ühikud (nt kohtunike tööjõukulu, kolmandate isikute kulud) ja seda, kui suureks see tegelikkuses kujuneb, saab teada alles aasta lõpus tagant järgi?

Lippus: Jah.

Pikamäe: On märgitud, et kasv on võrreldes eelmise aastaga planeeritud 3,7 miljonit. Mille arvelt see kasv tuleb?

Lippus: Need on RKAS-i kulud, mis lähevad suuremaks, kohtunike palgakulu, mis tuleb KRAPS-ist ja siis kohtujuristide lisaraha.

Pikamäe: Kui prognoos on, et valitsus ehk otsustab üleriigiliselt riigiametnike tööjõukulud suurendada 2,5% võrra, siis mis see kohtusüsteemile tähendab?

Lippus: Kohtute madalalpalgaliste tööjõukulult arvestatuna ca 150 000 eurot.

Pikamäe: Kui see jagada madalalpalgaliste peale, siis tähendab see palgatõusu umbes 20 eurot. Kuulates mõttevahetust, siis Kersti Kerstna-Vaksa ettepanek kooskõlastada eelnõu märkustega on liiga tagasihoidlik ning teen ettepaneku, et nõukoda võiks kujundada eelarve suhtes negatiivse seisukoha, lähtudes sellest, et meie arvetes ei vasta eelarve kohtusüsteemi vajadustele esimese ja teise astme kohtute lõikes, sest madalalpalgaliste olukord on ületanud kriitilise piiri. Otsusesse tuleks märkida, kui suur on kohtutöötajate keskmise palga mahajäämus võrreldes teiste avaliku sektori töötajatega samaväärse töö eest. Sellest tulenevalt võiks kujundada resolutsiooni, et KHN-il ei ole võimalik eelarveprojekti sellisel kujul heaks kiita. KHN-i seisukoht tuleks edastada Vabariigi Valitsusele riigieelarve projekti juurde lisamiseks.

Saar: Märkused võiksid hõlmata ka majandamiskulusid. Praegu saab aru, et selle vajaduse katab ära, kuna on olemas vanad reservid. Vahendeid pole piisavalt.

Lippus: Ei oska siinkohal kommenteerida. Siis peakski vaatama, mille järgi vajadus on järgmine aasta (nt kas on vaja uusi autosid, tänuüritust). Eelarve katab minimaalsed kulutused ära.

Pikamäe: Olen nõus, et raha oleks vaja rohkem ka majandamiskulude jaoks, aga arvan, et mõistlik keskenduda praegu ühele eesmärgile. Praegu on kohtuametnike palk probleemi tuum.

Kerstna-Vaks: Ütlen infoks, et kindlasti ei ole meil kohtute eelarves raha selleks, et saadaks maksimaalselt lubatud sporditoetust, mis tuleneb seadusest. Keskenduks aga palgale.

Loide: Täna võiks palgale keskenduda.

Pilving: Ei tohi jätta muljet, et muuga on hästi.

Kerstna-Vaks: Julgelt võib välja öelda, et töötervisehoiu nõuete täitmiseks ei jätku vahendeid.

KHN-i liikmed hääletavad selle osas, et 2019. riigieelarveprojekt ei ole vastavuses kohtusüsteemi vajadustega esimese ja teise astme kohtute lõikes

Poolt: 8

Vastu: 0

Erapooletuid: 0

Pikamäe: Palun Kaidi Lippusel teha homse päeva jooksul kiri valmis ja panna KHN-i listi kooskõlastamiseks.

Pilving: Kas kohtute seadust on plaanis eelarve menetluse osas muuta tegeliku eluga kooskõlla või on plaanis Rahandusministeeriumi „Excelimajandus“ viia kooskõlla kohtute seadusega või talume edasi normi rikkumist?

Lippus: Saame tellida riigieelarve seaduse muudatuse Rahandusministeeriumilt, et KHN saaks oma arvamust avaldada piisava ettevalmistuse ja ajavaruga. Kas pöörame sellele tähelepanu ka kirjas?

Pikamäe: Ei ole vaja. Mõni aasta tagasi muutis Rahandusministeerium põhimõtteliselt eelarve läbirääkimiste käiku. Kui vanasti olid läbirääkimised suvel, siis nüüd on need tõstetud kevadesse ja seetõttu tundub, et on tekkinud mingisugune nihestatus varasemate õigusaktidega, mis nägid ette eelarvemenetluse teistsuguse loogika. Meenutan, et KHN-i arvamust eelarveprojektile taheti vahepeal seadusest välja visata, aga see õnnestus päästa ja jäi sisse. See jäi sisse aga sellisel kujul nagu see oli omal ajal kehtestatud. Tuleb arvatavasti koguaeg eelarve „palli õhus hoida“.

Üksus: Kohtute Haldamise Nõukoda on arvamusel, et esimese ja teise astme kohtutele planeeritud vahendid 2019. a RES-i eelnõus ei ole vastavuses kohtute aastaeelarve kujundamise põhimõtetega. Vahendid ei ole piisavad selleks, et jätkusuutlikult tagada õigusemõistmise korrakohane toimimine esimese ja teise astme kohtutes.

Paus kell 16.07- 16.19

Pikamäe: Teen ettepaneku tõsta järgmiseks arutelu punktiks päevakorrapunkti nr 5 - kohtute aumärgi statuudi võimalik muutmine.

KHN-i liikmed on nõus päevakorrapunkti nr 5 tõstmisega istungi järgmiseks päevakorrapunktiks.

Saabub Mihkel Mäger

4. Kohtute aumärgi statuudi võimalik muutmine – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Riigikohus, Liis Lindström

Lindström: Koos KHN-i materjalidega saadeti teile memo, milles on kirjeldatud Riigikohtu esimehele laekunud ettepanekud kohtute aumärgi statuudi muutmiseks. Ettepanekud on oma olemuselt üsna erinevad. Esimene ettepanek seondub aumärgi komisjoni moodustamisega. Praegu on aumärgi statuudis kirjas, et komisjoni kuuluvad kohtute esindajatena kõige staažikamad kohtunikud. Samas näitas kahe viimase aasta praktika, et selle põhimõtte järgimine ei olnud alati võimalik. Ettepanek on muuta komisjoni moodustamise korda veidi paindlikumaks, et kohtutel oleks rohkem vabadust otsustada, keda kohtu esindajaks määrata. Teine ettepanek seondub rahvakohtunikega. Nimelt on rahvakohtunikud avaldanud soovi kohtute aumärgi kandidaate üles seada, aga statuudi kohaselt neil selleks õigust ei ole. Tuleks otsustada, kas statuuti muuta ja neile selline õigus anda. Kolmas ettepanek puudutab kohtute aumärgi saajate ringi. Nimelt on tulnud ettepanek, et kohtute aumärki võiks omistada ka isikutele, kes kohtusüsteemis küll ei tööta, kuid kelle panus kohtusüsteemi arengusse on olnud märkimisväärne. On kaks alternatiivset lahendust. Esimene võimalus on muuta aumärgi statuuti sellisel, et kohtute aumärki võib omistada nii kohtunikele kui ka kohtusüsteemiga mitteseotud inimestele. Teine võimalus on luua kohtute aumärgi kõrval nn aumärgi erikategooria (näiteks kohtute tänumärk), mida kohtusüsteem saaks kohtute aumärgi kõrval kinkida kohtusüsteemiga mitte seotud inimestele.

Kerstna-Vaks: Kas ei võiks kaaluda ka ühte kategooriat kohtuametnikele? Komisjoni töö käib kirjalikult Exceli tabeli põhimõttel, kus kõik liikmed märgivad linnukesi ja tabeli ülesehitusest tulenevalt võib juhtuda, et keegi ei saa konkreetsest kategooriast aumärki. Seda ilmestab aumärgi väljaandmise teine aasta, kus nominente oli 17 aga välja anti vaid kaks aumärki, kuigi on võimalik välja anda vist neli aumärki. Seega aumärk jäi välja andmata, mitte kandidaatide vähesuse tõttu ja mitte seetõttu et inimesed aumärki ei väärinud, vaid seetõttu, et hääled jagunesid nii.. Kas ei võiks panna sisse punkti, et komisjon peab arutama kandidaate ja käima realselt koos, mitte tegema Exceli tabeleid.

Pikamäe: Selle küsimuse lahendab uus komisjoni esimees. Võtame esmalt käsile memo punkti nr 3 – aumärgi komisjoni moodustamine. Välja on pakutud üks sõnaline täiendus.

Lindström: Taheti, et komisjon koosneks pika staažiga väärimatest kohtunikest.. Seega pandi statuuti kirja, et komisjoni liige peab olema kohtu kõige staažikam kohtunik. Samas tihtipeale on komisjoni liige aga see sama inimene, keda kohus sooviks tunnustada pikaajalise laitmatu töö eest. Seetõttu hakati komisjonis kohtute esindajaid ümber mängima – kohut esindas küll mõni staažikas kohtunik, kuid mitte tingimata just

kõige pikema staažiga kohtunik.. Soov oleks muuta statuudi sõnastust vähem imperatiivseks - jätta sisse põhimõte, et komisjoni kuuluvad jätkuvalt staažikad kohtunikud, aga sõna „üldjuhul“ jätaks kohtutele märguruumi kohtu esindaja valikul, ilma, et see läheks statuudiga vastuollu.

Pikamäe: Kas kõik on nõus?

KHN-i liikmed kiidavad heaks statuudi muutmise vastavalt punktis nr 3 toodud ettepanekule.

Pikamäe: Punkt 2 – kandidaatide ülesseadmine. Statuudi punktis 3 on juurde lisatud, et ettepanekuid võiksid esitada ka rahvakohtunikud.

Lindström: See on põhimõtteline küsimus, kas rahvakohtunikud võiks olla ka need, kes saavad esitada oma arvamuse. Selle osas on nad varasemalt soovi avaldanud, kuid komisjon on lähtunud kehtivast statuudist ja pole neile andnud võimalust oma kandidaati üles seada.

Pikamäe: Leian, et rahvakohtuniku instituuti tuleks senisest rohkem väärtustada. Kas sellise võimaluse välja pakkumisega ollakse nõus?

KHN-i liikmed kiidavad heaks statuudi muutmise vastavalt punktis nr 2 toodud ettepanekule.

Pikamäe: Järgmiseks memo punktis 1 toodud alternatiivid 1 ja 2 – kohtute aumärgi saajate ring.

Lindström: Põhiküsimus on, kas kohtute aumärki saab anda kellelegi teistele kui kohtunik. Kui saab, siis kas samasugust aumärki või natuke teistsugust.

Vallikivi: Meil on Advokatuuris tunnustus „Aasta advokaat“ ja seda antaks vaid advokaatidele. Meil ei ole tekkinud küsimust, kas me tahame anda kellelegi teisele ka. Meil on aga tegevadvokaate 800 ja on keeruline leida, keda me neist tunnustada tahame. Teid on oluliselt vähem. Seega võib-olla tõesti laiendage seda ringi lisage paindlikkust juurde - see on diskretsioon komisjonile. Kui see on kohtute aumärk, siis otseselt vahet pole, kumb alternatiiv, aga toetan esimest varianti. See ei ole kohtunike aumärk, vaid kohtute kui institutsiooni poolt kellelegi antud aumärk.

Jerofejev: See on natuke vastuoluline. On juba peaaegu nagu ordenite jagamine. Põhimõtteliselt ei ole aga teistele jagamise vastu.

Pikamäe: Otsustaks alternatiiv nr 2 kasuks. Teeme eraldi kohtute aumärgi erikategooria nn „tänumärk“, mille saab anda nendele inimestele, kes on kohtusüsteemi tööle silmapaistvalt kaasa aidanud ja jätta kohtute aumärk siiski vaid kohtunikele väljajagamiseks.

Kerstna-Vaks: Kas ametnikud läheksid ka sinna alla?

Lindström: See on omaette küsimus. Praegu välja pakutud sõnastuse järgi ametnike temaatika tõusetub, sest praegu ei ole otsesõnu öeldud, et aumärgi saaja peab olema kindlasti kohtusüsteemi väline inimene.

Kerstna-Vaks: Kommunikatsioon peab siis olema selline, et see on ka nendele mõeldud.

Lindström: Selle osas peaks nõukoda praegu oma seisukoha kujundama – kas sõnastuse all mõeldakse ka kohtuametnikke?

Pikamäe: Teeks siis nii, et kohtute aumärki võivad saada edaspidi nii kohtunikud kui kohtuametnikud ning kohtute tänumärki antakse nendele inimestele silmapaistvate teenete eest, kes ei ole kohtusüsteemiga seotud.

Lindström: Muudan statuuti ja see saadetakse KHN-i listi.

Jerofejev: Mind paneb muretsema, mis kriteeriumite alusel jagada. Need on nii üldised. Vanasti saadeti lahendid ja siis oli vähemalt, mida hinnata. Mida aga nüüd? Praegu ma ei saa aru mida hinnata, see on täiesti suvaotsus.

Pikamäe: Varsti ametisse astuval uuel komisjoni esimehel on täielikud volitused kokku panna kriteeriumite kogum, mille alusel edaspidi otsustada. Statuut ei pea siinkohal väga piirama.

Otsus: KHN kujundas seisukoha kohtute aumärgi statuudi muutmiseks alljärgnevalt:

- 1) Statuuti muudetakse selliselt, et kohtute aumärki võivad edaspidi saada nii kohtunikud kui kohtuametnikud ning statuuti täiendatakse vastavalt memo punktis nr 1 toodud alternatiivile nr 2, mille kohaselt luuakse aumärgi erikategooria (nn tänumärk) kohtusüsteemi väliste inimeste tunnustamiseks;
- 2) KHN annab nõusoleku statuudi muutmiseks vastavalt memo punktides 2 ja 3 toodud ettepankutele.

5. Tallinna kohtumaja tööle hakkamine ja olukord Jõhvi kohtumajas – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – – Riigi Kinnisvara AS, Mihkel Mäger

Pikamäe: Mihkel Mäger Riigi Kinnisvara AS-ist (edaspidi RKAS) annab ülevaate kahest kohtumajast.

Mäger: Olen RKAS-i kinnisvara arendus- ja ehitusdirektor. Viimane aasta olin ka Lubja kohtuhoone arendusprojektijuht. Kui rääkida Lubja kohtuhoonest, siis lõpus on olnud katsumuseks hoone möbleerimine. Tunnistame oma viga, et see pole meil kõige paremini õnnestunud. Lubadus meie poolt oli, et 16. juuliks 2018 on maja täiesti möbleeritud ja kasutusvalmis, kuid kahjuks see nii ei läinud ning tänase päevani lõpetame möbleerimist. Minule teadaolevalt on kohtunike kabinettides puudu vähemalt ühe seeria kapid.

Eerik: Parandan, et olemas on tool ja laud, muud ei ole. Mõnel ruumil on toimikute panekuks kapp ilma ukseta. Seega ei ole lõpetamisel, vaid ootame alustamist.

Mäger: Selline info mul puudus. Töövõtja ütles, et selle nädala lõpuks tuuakse puuduolevad kapid ära. Sellest, et kuskil kappidel on ukсед puudu, kahjuks räägitud pole. Meile on tänase päeva seisuga antud lubadus selle nädalaga kohtu kabinettide möbleerimine ära lõpetada. Tööde käigus tuli kohtu kabinettides välja projektiviga seoses kappide soklite kõrgusega laelampide suhtes, mille tulemusena käisid ukсед vastu laelampe. Minule teadaolevalt viidi parandused sisse ja soklid tehti madalamaks.

Eerik: Ükski riidekapp pole korras tänase hommiku seisuga.

Mäger: Küsimuseks on olnud kohtusaalides kohtunike paiknemine osapoolte suhtes. Parandage mind, kuid näiteks saalis 2005, mis on mõeldud ka riigisaladuse istungite läbiviimiseks, on kohtusaali leti paigutus ümber ehitatud.

Moks: Telefonivestluses töövõtjaga kinnitati, et see on kohe tegemisel. Ei oska kommenteerida, kas tänaseks on korras.

Eerik: Selgituseks, et probleem seisneb selles, et põrandasse pandud juhtmeotsad on nihkes. Seega kui lauad juhtmete juurde panna, istuks kohus justkui mujal. Ei usu, et see on tehtud. Saali 2005 ei ole tulnud ühtegi juhēt sisse.

Mäger: Sinna saali ei tohigi juhe tulla.

Eerik: See saal oli mõeldud riigisaladuste istungiteks, kuid konsulteerides Kaitsepolitseiga anti teada, et juhe võib tulla, kuid seadmed lülitatakse riigisaladuste asja arutades välja.

Mäger: Oleme saanud infot, et on veel mõningad saalid, kus mööbli või juhtmete paiknemine ei ole õige. Võtame need töösse.

Eerik: Saalide puhul on suurem probleem, et masinavärk ei tööta. Näiteks kui kriminaalmenetluses on vaja näidata tõendeid, siis ekraanid on seinte peal, aga kohtunikul ei ole ees midagi. Saan aru, et probleem on selles, et süsteem, mis võimaldaks kohtunikul asja näha enda arvutist, ei ole veel paigas ning seda peab tagama RKAS.

Mäger: Maatrikslahendus selle tarbeks on kohtusaalidesse paigaldatud, kuid tean, et füüsiliselt on see hetkel puudu kolmes kohtusaalis. Töövõtjana tegutsev IT ettevõtte tegeleb nende programmeerimisega.

Eerik: Süsteem on paigaldatud, aga ei tööta. Kuulsin, et programmeerimine hakkab toimuma saalide kaupa ning aseesimees andis saalide prioriteetsuse loetelu.

Lippus: Millal programmeerimine valmis saab?

Mäger: Kahjuks seda praegu öelda ei tea, aga täpsustame töövõtjalt esmaspäevaks.

Eerik: Teadmiseks teistele, et kabinette pole me veel lahti pakkinud, kuna pole kuhu pakkida ning seda juba kaks kuud. Jääme ootama kappe, mis pidid nädalvahetusel saabuma. Tekkis ka probleem, et toole pole piisavalt – rahvakohtunikele on kahe tooli asemel eraldatud üks tool.

Kangur-Gontšarov: Kaks kuud pole enamuses kabinettidesse ühetegi kappi tulnud. Need pole rahuldavad töötingimused.

Mäger: Saame sellest aru. Meie ise mööblit ei tooda, oleme enda poolt kõik lepingulised meetmed töövõtjaga kasutusele võtnud.

Eerik: Täies mahus esitatud arve tuleb sellisel juhul üle arutada.

Mäger: Meie ettepanek on, et kõik tulnud soovid ja muudatused võtame töösse ja teeme ära ning lisaarvet ei esita. Ka meie huvi on pakkuda Teile head keskkonda. Meie jaoks oli mööbli teema ettenägematu risk, kuna viisime mööbli hanke läbi 2017. suvi/sügis ning lepingud olid sõlmitud november/detsember – ehk pool aastat ette.

Eerik: Maja pidi valmis olema jaanuaris 2018 ning hiljem aprillis. Kuna see valmis ei saanud, kolisime kevadel ümber ning lõplikult pidi maja valmis saama juuliks. Tähtajad on läinud üle juba üle poole aasta.

Pikamäe: Saan aru, et puudused on sisustuse osas, mitte ehituslikud?

Mäger: Puudused varieeruvad – on sisustus, on tehnilised seadmed ja ka mõningad ehituslikud praagid.

Eerik: Ehituse poole pealt saab välja tuua näiteks juurdepääsu kabinetti. See, et printerid ei tööta on RIK-i teema ning selles osas on RIK-i direktoriga räägitud. On igasuguseid teemasid. Tooksin siiski välja, et meie inimesed on tublid ning püüavad maksimaalselt istungeid pidada. Olen kolleegidele tänulik, et nad on olnud väga mõistvad.

Pikamäe: Tuleks avaldada suurt tunnustust Harju Maakohtu kolleegidele. Kuuldes probleeme Tallinna kohtumaja tööle saamisega, on takistus õigusemõistmisele väga kahetsusväärne. Seda enam on tublid inimesed, kes on selles olukorras suutnud siiski tööd teha.

Lippus: Tooksin probleemina välja kohtumaja avaliku tsooni pingid, mis on üle löödud kuldse läikiva messinguga. Need on külmad, ebameeldivad katsuda ja istuda ning näevad inetud välja, kuna pole veel üleni oksüdeerunud ning iga näpujalg ja plekk jääb näha. Tegemist on ebaõnnestunud materjalivalikuga ning me ei tahaks külmade plekiliste pinkidega kohtusse tulijaid kohelda. Kuivõrd materjali vahetamine on kulukas, siis palun vastust, kas on võimalik sellised möödalaskmisi parandada?

Mäger: Ma ei olnud kahjuks projekteerimise faasis selle asja juures, aga hankimise raames tõstasin küsimuse sisearhitektile, et kas see on tema nägemuses õige. Meie viga oli, et me ei täpsustanud seda kohtuga üle ning rääkisime seda ainult sisearhitektiga, kes oli lõpuni välja selles lahenduses kindel. Oleme arutanud kiirelt ka tootjaga, et mis oleks võimalus asja parandada. Esimene lahendus oleks katta toode nahaga, kuid ei ole kindel, kas see on kõige mõistlikum tegevus. Me proovime välja mõelda viisaka alternatiivse ja soojema lahenduse, et see oleks kasutajatele mugavam ja sobiks üldisesse keskkonda paremini.

Lapimaa: Probleem on süsteemis. Riik peab ostma kinnisvara teenust RKAS-ilt, kes on suhteliselt monopoolses seisus. Ühelt poolt on kasutajate pretensioonid ja teiselt poolt kuuleme ka ehitussektoris tegutsevatest ettevõtjatelt, kuidas riigihangetesse suhtutakse, et see on viimane prioriteet. Kas meie olukorda ei annaks parandada see, kui meil on mitu teenusepakkujat turul, kelle vahel on riigil võimalik valida?

Mäger: Minu teada ei ole riigiasutustel kohustust meilt teenust tellida. Rahandusministeerium soovitas näiteks Tööinspeksioonil võtta üripäring eraturult võrdlevalt juurde. Sellised võimalused on. Ütlen Lubja kohtumaja teema lõpetuseks, et meie õppetund on, et sellise lühikese tähtajaga lepinguid me kindlasti tulevikus sõlmimiseks ei võta. Sellise suure maja tegemiseks tuleks kindlasti rohkem aega planeerida. Ehitus pidi valmis olema 16 kuuga, tegelikult võtab sellise maja valmistamine aega 22 kuud pluss sisustamine.

Lippus: Juhul kui seal on vaja teha suuri töid (näiteks treppi on kasutatud vaid mõned kuud ja trepiastmetest on killud väljas), siis kui palju annate Te ette teada, et mõneks ajaks tuleb võib olla kohtumaja kinni panna?

Mäger: Esimene prioriteet on teostada töid nädalavahetusel, et need ei segaks kohtumaja toimimist. Kõike siin kohe ette näha aga ei oska ning tuleb eraldi arutada.

Jõhvi kohtumajas on teostatud radooni taseme määramine ruumides ja pinnasest, mille tulemusel valmis radooni hinnang 23. augustil. Kokkuvõtvalt ei ületa radooni tase määrusega ette antud norme ja sellega on korras. Norm on kuni 300 ühikut ruutmeetrile, mis peab olema määrusega tagatud, ning radoonitaseme mõõtmine näitas 150 ühikut ruumis.

Lippus: Tegemist oli kordusuuringuga. Eesialgne uuring näitas mõningates ruumides 500 ühikut, mis tekitas muret. Seejärel RKAS töötas välja nimekirja meetmetest, mida saab kasutada. Kõige suurem meede on tuulutamine ning ventilatsioon pandi täisvõimsusel tööle. Nüüd tehtud kordusmõõdistus probleemi ei näita, aga kohtujuhid on mures, et kui ilmad lähevad külmaks, mis siis saab? Kas ventilatsiooni saab hoida täistuuridel kogu aeg, kui väljas on väga külm ning ühtlasi tagada siis ka normaalne õhuniiskuse tase?

Mäger: Oleme võtnud kasutusele mitmeid meetmeid - tihendanud hermeetiliseks praod põrandas, seina liitekohtades ning kohtades, kus näiteks kaablid tulevad pinnasest hoonesse sisse. Esimesel korral olid praod, mis on ka täidetud epomastiksiga. Teostati veel ventilatsioonisüsteemi tasakaalustamine ning suurendati ventilatsiooni võimsust. Leiti, et trepialusel ruumis oli praht, mis tekitas lõhnaprobleemi ning see on eemaldatud. Teostame kindlasti kütteperioodil kontrollmõõdistusi.

Asi: Täpsustan, et see praht ei olnud kindlasti põhjus, mis eelmise aasta kevadel selle haisu probleemi tekitas, see on vahepeal kogunenud ja nüüdseks koristatud. Ilmselgetel põhjustel reageerivad majas töötavad inimesed igasuguse haisu peale. Mis nüüd edasi saab? Praegu on küll näidud korras, aga kas seda kontrollitakse, kuna me ei tea tänaseni päris algpõhjust, mis eelmine kevad haisu tekitas.

Mäger: Saan aru, et piirkond ise on üleüldiselt radooni taseme poolt kõrge. Saame öelda, et reageerime koheselt, kui probleem püstitatakse ning jälgime ja monitoorime hoonet.

Asi: Kas jälgimine tähendab, et mingi teatud perioodi tagant teostate uuesti radooni mõõtmine või mida see tähendab? Mitte ainult radooni mõõtmine, vaid ka muud asjad, mis paigast ära on.

Mäger: Kui keegi kaebab, et midagi on valesti, siis me reageerime ja teeme uuringud.

Pikamäe: Kuidas kordusuuringud tehti? Kas on välistatud kahtlus uuringu sõltumatuses osas?

Mäger: Jah, Eesti kõige paremad eksperdid on selle radooni uuringu teinud. Hallituse teemal tegid uuringud riiklikud institutsioonid.

Pikamäe: Hallituse probleem on ka tänaseks likvideeritud?

Mäger: Hallituse osas ohtu inimeste tervisele ei ole. Eksperthinnangust leiti rida seeni, mis on tavapärased ja igas hoones esinevad ning on inimesele ohutud.

Pikamäe: Mis perspektiiv edasi on? Kas viimane uuring näitab, et probleemid on likvideeritud Teie vaates?

Mäger: Meie vaates on probleemid likvideeritud. Kui esinevad mingid teemad, tuleme kindlasti tagasi.

Pikamäe: Kui on teada, et see piirkond on radooni poolest tavapärasest kõrgema tasemega, kas on mõeldav paigaldada hoonesse alaliselt seadmed, mis seda jälgivad pidevalt?

Mäger: On olemas seadmed, mis radooni õhus mõõdavad ning vastavalt vajadusele võime neid ruumi paigaldada ja mõõta, aga see ei oleks teostatud tunnustatud ekspertide poolt. Võime kokku leppida, et teeme näiteks jaanuari kuus kordusmõõdistamise.

Asi: Radoon ise ei haise ning selle taseme tõusu töötajad ei tunnetata oma igapäeva tegevuse raames. Seepärast võikski pigem teatud regulaarsusega seda kontrollida.

Mäger: Kuna praod on täidetud, ei näe me, et lisa radooni võiks ruumi rohkem tekkida. Uuringus ütles ekspert, et konstruktiivselt on hoone vundament õigesti lahendatud ja tulevikus ei tohiks seda teemat

rohkem olla. Võime selle aparadi paigaldada, aga see on aparaat, mida saab igaüks vaadata ja jälgida kui vaja.

Asi: Jah, ja kui sealt ilmneb, et midagi läheb paigast ära, siis saame reageerida, sest me ei oska ise seda tunnetada.

Mäger: Saame kaasata siis eksperdi, kes teeb ametliku hinnangu.

Pikamäe: Kuidas saabuv talv mõjutab ventilatsiooni?

Mäger: Ventilatsiooni sissepuhke õhku annab seadistada. Ventilatsioonist tulev õhk on nagunii jahedam, kui see, mida ruumi radiaatoritega köetakse. Miinuskraade sisse ei puhutaks, vaid see eelsoojendatakse ventilatsiooniseadme sees kindlale temperatuurini ja paisatakse ruumi.

Palm: Seadistamist võiks teha kohe, sest ka suvisel ajal, kui temperatuur näitas 22-23 kraadi ja ventilatsioon töötas täisvõimsusel, oli inimestel kohutavalt külm.

Mäger: Teil on ventilatsioon koos jahutusega. Suvel maja jahutatakse, mistõttu puhutaksegi väljas 30 kraadi sooja puhul siseruumi külmemat õhku, et ruumi temperatuur ei tõuseks.

Loide: Ventilatsiooni probleem on kõikidel uutel majadel. Oleme enda jaoks lahendanud olukorra ventilatsiooni väljalülitamisega, mille tagajärjel ei ole aga õhku.

Palm: Õhuniiskus on äärmiselt madal (ühes ruumis mõõdeti seda 11%), kas sellega tegeletakse? Viimasel koosolekul selgus, et niiskuse teema on unustatud? See mõjutab inimeste enesetunnet.

Mäger: Ventilatsioon on selles hoones koos jahutusega, mis kuivatab õhku. Selleks peaks ventilatsioonisüsteemi ümber ehitama ja panema sinna niisuteid, aga minule teadaolevalt ei ole üheski riigiasutuses sellist lahendust projekteeritud ja ehitatud.

Asi: Selle peale võiks mõelda olukorras, kus õhuniiskus on nõnda madal.

Pilving: See kinnisvara ei ole riigi enda omandis ning on eraettevõtjaga leping. Mis tingimustel oleme eraettevõtjaga seotud?

Mäger: On kaks varianti, kas 10 või 20-aastane üürileping.

Pilving: Mis on lepingu lõpetamise tingimused?

Mäger: Peast lepingutingimusi ei tea. Võime selle välja vaadata.

Pikamäe: Majas on õhureostusprobleem üleval olnud ning ei ole teada, millest see alguse sai, aga kui kahtlus on langenud radoonile ja on teada, et see on kõrgema radoonitasemega piirkond, siis võiks hoonesse paigaldada alalised radooni mõõdikud, mis võimaldavad olukorda jooksvalt jälgida. Kui näidud peaksid tõusma, siis saaksime tellida ekspertiisi. Võiks teha katseperioodi.

Mäger: Jõhvi kohtumaja omanikud on samad, kes on ministriumide ühishoone omanikud ning ühishoonesse paigaldati samuti need mõõdikud ajutiselt, et vaadata radoonitaset. Saame paluda viia need seadmed Jõhvi.

Pikamäe: Seda võiks teha ning see mõjuks antud olukorras kohtupersonalile rahustavalt. Teiseks, ka Tallinna kohtumaja tuleks korda teha. Palve võtta Justiitsministeeriumi poolt tõstatatud küsimused teravalt tähelepanu alla, et normaalne õigusemõistmine Tallinna kohtumajas kiiremas korras taastuks.

Otsus: **KHN võtab informatsiooni teadmiseks.**

Pikamäe: Järgmine KHN i istung on järgmisel nädalal Tallinna kohtumajas. Põhiteema on meil kohtute arengukava, mida põgusalt arutasime Narva-Jõesuus.

Lapimaa: Palju märkusi arengukava kohta laekunud pole. Väga hea oleks, et need, kes soovivad veel arengukavasse panustada, edastaksid oma tähelepanekud kirjalikult.

Pikamäe: Järgmisel nädala istungi osas on ettepanek mitte laskuda redaktsioonidesse, vaid arutada põhimõttelisi küsimusi - kohtuvõrk, kohtuhaldus, kohtumenetlused, personal. Kui need saab läbi arutatud, siis tuleksime detsembrikuisel KHN-il tagasi redaktsioonilisel tasandil.

Lippus: Infoks, et kuna uusi mõtteid on tulnud, siis õiguspoliitika osakonna asekanstler Kai Härmand on palunud istungiks veerand tundi sõna, et tutvustada perekonnaõigusega seotud uut arengusuunda. Me ei hakka kirjalikult materjali ette saatma.

Istungi lõpp 13.09.2018. a kell 17.14

/allkirjastatud digitaalselt/

Priit Pikamäe
Juhataja

/allkirjastatud digitaalselt/

Signe Usar
Protokollija